

At the end, in the paper we will discuss some of the steps for psychological self-help that soldiers can take themselves. Doing some of these steps and activities helps keeping the mental health during military conflicts. As a conclusion, we might say that staying sane and resisting the personality changes depends not only on the personal and situational factors, but also on the proper selection and preparation of the soldiers for extraordinary circumstances, such as military conflicts.

Key words: Military conflict, changes, personality, soldier, combat.

УДК 94(476)“1986/1991”:355.58:614.8

Бахір Ю., навуковы супрацоўнік

Інстытут гісторыі НАН Беларусі, Рэспубліка Беларусь

УДЗЕЛ БЕЛАРУСКАГА ТАВАРЫСТВА ЧЫРВОНАГА КРЫЖА Ў ЛІКВІДАЦЫІ НАСТУПСТВАЎ АВАРЫІ НА ЧАЭС У 1990 – 1991 ГГ.

Bakhir Yu.

PARTICIPATION OF THE BELARUSIAN RED CROSS SOCIETY IN THE LIQUIDATION OF THE CONSEQUENCES OF THE CHERNOBYL ACCIDENT IN 1990-1991

У перыяд 1986-1991 гг. асноўныя намаганні таварыства Чырвонага Крыжа (ТЧК) БССР былі накіраваныя на ўдзел у ліквідацыі наступстваў аварыі на ЧАЭС. [1; 2 л. 1]. Паводле інфармацыі аб дзейнасці ТЧК БССР па аказанні дапамогі насельніцтву, выканкамам Саюза Таварыстваў Чырвонага Крыжа і Чырвонага Паўмесяца (СТЧК і ЧП) у 1986 г. было выдзелена 4,5 млн. Першыя сумы былі выплачаныя насельніцтву ўжо ў траўні 1986 г. У ЦК ТЧК Украінскай і Беларускай ССР створаны аператыўныя штабы для кіраўніцтва [3; л. 23].

Уласная праграма ТЧК па ліквідацыі наступстваў аварыі на Чарнобыльскай АЭС была зацверджана Прэзідыумам ЦК ТЧК БССР 31 жніўня 1989 г. [4, л. 3]. У адпаведнасці з пастановай Прэзідыума выканкама ў снежні 1989 г. быў распрацаваны, а ў красавіку 1990 г. зацверджаны праект праграмы ўдзелу СТЧК і ЧП СССР у аказанні дапамогі пацярпеламу насельніцтву. У ЦК ТЧК БССР, УССР і РСФСР таксама распрацоўваліся праекты праграм [3, лл. 29, 33].

Адзначым, што матэрыяльны ўклад Таварыства ў ліквідацыю наступстваў аварыі па стане на 1991 г. склаў звыш 7 млн. рублёў [5, л. 37]. У 1990 г. было прапанавана зацвердзіць працэнт адлічэнняў у цэнтралізаваныя фонды ў 1991 г. для рэалізацыі мэтавых праграм "Чарнобыль" у наступных памерах: цэнтралізаваны фонд СТЧК і ЧП СССР – 5% ад валавога даходу ТЧК БССР, цэнтралізаваны фонд ТЧК БССР – 10% ад валавога даходу ТЧК БССР [6, лл. 166 – 167 Аб].

Сітуацыя з Чарнобыльскай трагедыяй паказала, што без значных грашовых сродкаў, матэрыяльна-тэхнічнай базы дапамогу арганізаваць было цяжка. Для папаўнення даходаў у 1990 – 91 гг. Бюро Прэзідыума ЦК ТЧК паставіла стварыць пры ЦК малыя вытворчыя прадпрыемствы «Сузор'е», «Фёдар», «Іван», «Альфа» па выкананню работ і аказанню паслуг насельніцтву. Таксама быў утвораны эксперыментальны лячэбна-прафілактычны шматпрофільны цэнтр "Сантана". Да 1991 г. дзейнічала 13 такіх прадпрыемстваў, у тым ліку пры ЦК - 8 [7, л. 23].

Пасля звароту выканкама СТЧК і ЧП СССР з просьбай аб правядзенні экспертызы ў зоне аварыі і вызначэння памераў магчымай міжнароднай дапамогі, з 10 па 15 студзеня 1990 г. група экспертаў Лігі Таварыстваў Чырвонага Крыжа і Чырвонага Паўмесяца, якая прыбыла ў Маскву, наведвала шэраг тэрыторый УССР, БССР, РСФСР, якія падвергліся радыёактыўнаму заражэнню. У выніку была распрацавана праграма

ўдзелу нацыянальных таварыстваў замежных краін у аказанні дапамогі пацярпеламу насельніцтву, якая ўключала пастаўкі камітэтам сок дазіметрычнай апаратуры, медыцынскага дыягнастычнага і друкарскага абсталявання для выдання інфармацыйных матэрыялаў на агульную суму звыш 5 млн. швейцарскіх франкаў [2, л. 6, 21, 32].

Аднак грузы дапамогі ад нацыянальных таварыстваў КК і іншых дабрачынных арганізацый замежных краін у адрас СОКК і КП СССР сталі паступаць крыху раней запланаванага - са снежня 1990 г. Найбольшая колькасць грузаў паступіла ад арганізацый ОКК Германіі, Швейцарыі, Японіі, Аўстрыі, Польшчы. Дапамогу ў асноўным уключала прадукты харчавання, адзенне, медыкаменты. Так, з моманту пачатку гуманітарнай дапамогі з-за мяжы па лініі СЧК з 5 снежня 1990 г. па 1 красавіка 1991 г. паступіла звыш 1000 тон грузаў дапамогі, у тым ліку, у ЦК ТЧК РСФСР - 797 тон, ЦК ТЧК УССР - 52 тоны, у ЦК ТЧК БССР (Гомельская, Магілёўская, Гродзенская, Брэсцкая, Мінская вобласці) паступіла 156 тон [2, л.7, 21].

Таксама камітэты Таварыства з'яўляліся пасярэднікамі пры перадачах міжнародных грузаў дапамогі ад арганізацый, устаноў розных краін, напрыклад, па лініі духавенства ФРГ, грамадскіх арганізацый «Фольксхільфе» (Аўстрыя) і «Апджон» (ЗША), а таксама па каналах дапамогі МКЧК [6, л.120]. Паступала гуманітарная дапамога ад Балгарскага Чырвонага Крыжа, ФРГ (праз таварыства «Радзіма») і Чырвонага Крыжа Швейцарыі ў выглядзе паставак медыцынскага абсталявання, лекавых прэпаратаў, прадуктаў харчавання [8, лл.1,5]. Тут праявілі сябе перавагі Таварыства як міжнароднай арганізацыі.

У 1990-1991 гг. падводзіліся некаторыя вынікі дзейнасці арганізацыі. Лічылася, што Цэнтральнаму і абласным камітэтам грамадства не хапіла вопыту ў больш выразным вызначэнні свайго месца і ролі ў змякчэнні наступстваў аварыі. У адрас выканкама СТЧК і ЧП СССР неаднаразова паступалі папрокі ў тым, што ён абмяжоўваўся толькі штогадовым вылучэннем мэтавых сродкаў і займаў бяздзейную пазіцыю [5, л.38]. Чырвыны Крыж БССР таксама не змог у поўнай меры рэалізаваць мерапрыемствы па аказанні дапамогі пацярпеламу насельніцтву, сур'ёзны ўрон быў нанесены па развіцці бязвыплатнага донацтва - у сувязі з аварыяй на ЧАЭС у 15 раёнах вобласці не праводзіўся забор крыві [3, лл. 77, 78, 80; 5, л. 43].

Праца грамадскіх арганізацый абмяжоўвалася рэалізацыяй сваіх планаў незалежна ад праграм дзяржавы. Такім чынам, у адным кірунку магло быць засяроджана дастатковая колькасць праектаў, а дзесьці аказваліся прабелы. Усё больш востра ўставала пытанне каардынацыі дзейнасці па Чарнобылю. У 1990 - 1991 г. кіруючыя органы дзяржавы выказвалі заклапочанасць слабой інфармаванасцю грамадскіх арганізацый аб мерапрыемствах, якія праводзяцца дзяржаўнымі ўстановамі і іншымі грамадскімі арганізацыямі [2, л. 12].

Зыходзячы з вынікаў дзейнасці ў 1986-89 гг., у ТЧК была распрацавана праграма на 1991-96 гг., якая ўключала некалькі прыярытэтных напрамкаў, у тым ліку, праграму «Чарнобыль» [3, л.45; 5, л. 55-55 аб.] На сённяшні дзень Беларускі Чырвоны Крыж працягвае рэалізоўваць Чарнобыльскую праграму гуманітарнай дапамогі і рэабілітацыі ў Рэспубліцы Беларусь, якая падтрымліваецца Міжнароднай федэрацыяй таварыстваў Чырвонага Крыжа і Чырвонага Паўмесяца і Ірландскім Чырвоным Крыжам. Праца заключаецца ў прадастаўленні эфектыўнай медыцынскай, сацыяльнай і псіхалагічнай дапамогі мэтавай групе насельніцтва, якое пражывае ў рэгіёнах, пацярпелых ад аварыі на Чарнобыльскай АЭС.

Літаратура

1. Дзяржаўны архіў Расійскай Федэрацыі (ДАРФ). – Ф. 9501. Оп. 16. Спр. 296.
2. ДАРФ. – Ф. 9501. Оп. 16. Спр. 1132.

3. Нацыянальны архіў рэспублікі Беларусь (НАРБ). – Ф. 254. Оп.3. Спр. 825.
4. ДАРФ. – Ф. 9501. Оп. 14. Спр. 972.
5. НАРБ. – Ф. 254. Оп. 3. Спр. 861.
6. НАРБ. – Ф. 254. Оп. 3. Спр. 854.
7. НАРБ. – Ф. 254. Оп. 3. Спр. 863.
8. Дзяржаўны архіў Магілёўскай вобласці. – Ф.892. Оп.1. Д.504.

УДК 159.96

Бамбурак Н., канд. психол. н., доц.

Інститут управління, психології та безпеки,
Львівський державний університет внутрішніх справ, Україна

СИНДРОМ РІЧНИЦІ ТА ВІДЧУТТЯ ЕКЗИСТЕНЦІЙНОЇ ПРОВИНИ

Bamburak N., Ph. D., Assoc. Prof.

ANNIVERSARY SYNDROME AND A SENSE OF EXISTENTIAL GUILT

Людина впродовж своєї життєдіяльності зіштовхується з безліччю небезпек щодо власного життя. Зростає кількість антропогенних та техногенних катастроф, терористичних та кримінальних діянь, воєнних конфліктів та вимушених міграцій, епідемій та пандемій. Окрім зовнішніх чинників, котрі пов'язані з квантовою трансформацією суспільства, зреалізуються багатогранні внутрішні проблеми особистості, що є серйозним викликом і випробуванням для особи (хвороби, втрати, травми, насилля, смерть близьких, кризи: вікові, сімейні, професійні, екзистенційні тощо). За таких умов, поведінково-вчинкові патерни та переживання особистості, яка опинилася у важких екстремальних і кризових ситуаціях, закуталізують ознаки психічної травматизації, що є показником поглинання стресогенною ситуацією захисних механізмів та ресурсів людини, які в свою чергу спричиняють патологічний розвиток афективних, когнітивних систем особи, а в подальшому її образу Я.

Результат травматичних подій, як зазначає Р. Ліфтон, - це "травмоване Я", котре запускає в картині світосприйняття індивіда "власну внутрішню символічну смерть" та сприяє руйнуванню його життєдіяльності. Завдання особистості - в проживанні такої ситуації, тобто розвитку нових внутрішніх конфігурацій, форм, смислоутворень, які включають травматичну подію в життєву історію особи та віднайдення нею подальшого сенсу життя. Не розв'язавши дане завдання людина занурюється у внутрішній конфлікт, зреалізуючи патологічні переживання (очікування смерті, психічне заціпеніння, постійне відчуття провини, неконструктивний гнів тощо) [2], що сприяють формуванню та розвитку дисфункціонального (патологічного) горя [1]. Таке невирішене горе, занурене в глибини підсвідомого, приймає приховану хронічну форму протікання та сприяє виникненню негативних наслідків для індивіда. Іноді у людини, яка перенесла травматичну подію, відсутні виражені депресивні симптоми та тривожні ознаки, проте після певного проміжку часу (або ж у певні періоди життя) переживання травми загострюється та може набувати руйнівної форми [3]. Яскравим феноменом у даному випадку є синдром річниці, що може бути своєрідним тригером (раптове повторне переживання травми) або ж самопрограмуванням особистості на повторення елементів долі близьких людей, травматичних ситуацій, котрі підтримують процес незавершеного горя, спричиняючи симбіотичні відносини з травматичними подіями, а відтак заактуалізують відчуття екзистенційної провини особи, як наслідку невиправних помилок. За таких умов, людина втрачає здатність критично оцінювати ситуацію, приймати адекватні рішення та підтримувати продуктивні взаємовідносини з найближчим довкіллям.